

Socioekonomisk utveckling och demokrati

– en förlegad teori?

Abstract

Forskningen om teorin gällande sambandsförhållandet socioekonomisk utveckling och demokrati, även kallad moderniseringsteorin, har pågått sedan slutet av 1950-talet och pågår än idag. Jag har gett mig in på att göra en egen studie av sambandsförhållandet för att försöka verifiera eller falsifiera teorin. Detta är ingen enkel uppgift då det är mycket svårt att bevisa att det är just variabeln X som orsakat variabeln Y, men jag har gjort ett försök.

Jag har gjort en kvantitativ studie där jag mäter sambandet mellan socioekonomisk utveckling och demokrati, mätt i HDI respektive Freedom House frihetsindex, i alla länder som det finns tillgänglig data för. Som ett komplement till detta har jag även gjort en mindre fallstudie av Kuba som är ett avvikande fall från teorin. Kuba har hög socioekonomisk utveckling men är odemokratiskt styrt, frågan är varför?

Nyckelord: Socioekonomisk utveckling, demokrati, moderniseringsteori, sambandsförhållande, Kuba

Antal tecken: 56363

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning	1
1.2	Teori.....	1
1.3	Metod.....	2
1.4	Material.....	3
2	Operationaliseringar.....	4
2.1	Demokrati	4
2.1.1	Politiska friheter	4
2.1.2	Civila friheter.....	5
2.1.3	Varför Freedom House?	5
2.2	Socioekonomisk utveckling.....	6
2.2.1	Livslängd	6
2.2.2	Kunskap	6
2.2.3	Inkomst	7
2.2.4	Varför HDI?.....	7
3	Teori och tidigare forskning.....	8
3.1	Historik	8
3.2	Utbildning och demokrati.....	9
3.3	Ekonomisk utveckling, klass och demokrati	10
3.4	Linjärt eller inte?	11
3.5	Varför inte tvärtom?	11
4	Tillvägångssätt, resultat och analys.....	13
4.1	Metod.....	13
4.2	Resultat	14
4.2.1	Socioekonomisk utveckling och demokrati, år 2000.....	14
4.2.2	Socioekonomisk utveckling och demokrati, år 1990.....	15
4.2.3	Socioekonomisk utveckling och demokrati, år 1980.....	16
4.2.4	Läskunnighet och demokrati	17
4.2.5	Livslängd och demokrati	18
4.2.6	Inkomst och demokrati	19
4.3	Analys.....	20

5	Kuba – ett avvikande fall.....	23
5.1	Bakgrund	23
5.2	Kuba och demokrati.....	23
5.3	Kuba och socioekonomisk utveckling.....	24
5.4	Analys.....	24
6	Avslutning.....	26
7	Referenser	27
7.1	Böcker.....	27
7.2	Artiklar.....	27
7.3	Internet.....	28

1 Inledning

Jag har valt att skriva om det eventuella sambandet mellan socioekonomisk utveckling och demokrati, i den bemärkelsen att socioekonomisk utveckling teoretiskt sett ska leda till mer demokrati. Varför jag har valt detta beror på att en dag slog tanken mig att det verkar vara så att de flesta odemokratiskt styrda länder är relativt fattiga och att de länder som kommit längst i den demokratiska utvecklingen förefaller vara relativt rika. Jag blev då intresserad av att ta reda på varför det är så och hur sambandet hänger ihop.

1.1 Syfte och frågeställning

Mitt syfte med den här uppsatsen är att undersöka om det finns ett samband mellan socioekonomisk utveckling och demokrati, dvs. om hög socioekonomisk utveckling leder till mer demokrati. Jag är dels intresserad av själva sambandets existens och hur starkt detta är, men jag är även intresserad av att ta reda på varför länder som t.ex. Kuba inte passar in i mallen som teorin har satt upp. Mitt fokus ligger alltså på teorin *om* en demokratiseringsprocess och inte på själva demokratiseringsprocesserna. Jag kommer därför inte lägga fram några förslag på hur länder ska demokratiseras, utan undersöka hur bra teorin stämmer med verkligheten.

De frågor jag ska försöka besvara är följande: ”Finns det ett samband mellan socioekonomisk utveckling och demokrati?”, ”Hur starkt är detta samband och hur ser det ut?”, samt ”Varför avviker fallet Kuba från teorin?”

1.2 Teori

Som jag skrivit tidigare är min uppsats teoriprovande och den teori som ska provas är den så kallade moderniseringsteorin. Moderniseringsteorins huvudtes är att med socioekonomisk utveckling följer demokrati. Med andra ord, ju mer ett lands socioekonomiska utveckling ökar, desto mer kommer demokratin i landet att öka.

Man menar att socioekonomisk utveckling i form av t.ex. inkomst, läskunnighet, urbanisering, mediaflöde osv. påverkar demokratin på ett eller annat sätt. Utbildning sägs bredda människans synsätt, lär henne göra rationella politiska val samt gör henne mer mottaglig för demokratiska ideal och mindre mottaglig för extremism (Lipset 1959 s. 79-80 samt Lipset 1981 s. 38-40). Ett större mediaflöde menar man påverkar demokratin eftersom antalet informationskällor blir fler och ju fler källor desto fler åsikter kan folket ta del av, vilket gynnar demokratin (Lerner

1958 s. 127-129). Det finns även ett klassperspektiv som menar att ökade inkomster leder till en större medelklass och att denna medelklass kommer kräva demokrati i och med att de har mer att förlora nu än de hade förr. Ökade inkomster minskar alltså riskerna för extremism och revolution (Lipset 1959 s. 83-85).

En annan sak jag kommer att ta upp är teorier om huruvida sambandet är linjärt eller inte. Lipset är en av de teoretiker som menar att sambandet är linjärt (Lipset 1959 s. 80) medan Deutsch menar att det finns ett tröskelvärde (som ett golv) som måste passeras innan demokratiseringsprocessen sätter fart (Deutsch 1961 s. 495) och Neubauer menar att demokratiseringsprocessen går fort i början för att sedan plana ut när tröskelvärdet (som ett tak) har passerats (Neubauer 1967 s. 1007).

1.3 Metod

Jag kommer att använda mig av både kvantitativ och kvalitativ metod i min uppsats. Den kvantitativa metoden är menad att spegla sambandet och visa hur starkt detta är samt hur det ser ut, medan det kvalitativa inslaget ska utgöra ett komplement till det kvantitativa resultatet.

I det kvantitativa inslaget kommer jag, med hjälp av länderdatabasen som finns tillgänglig på statsvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet, att jämföra länders socioekonomiska utveckling med deras demokratiska utveckling. De länder som tas med i undersökningen är samtliga länder i världens om det finns tillgänglig data för. Som oberoende variabel och mått på socioekonomisk utveckling använder jag mig av HDI (Human Development Index) och som beroende variabel och mått på demokrati använder jag mig av Freedom House frihetsindex. Jag kommer att mäta sambandet för år 2000, 1990 och 1980 för att få en bättre uppfattning om hur mycket sambandet stämmer med verkligheten, för om teorin är sann borde sambandet se ungefär likadant ut när man än mäter det. Jag kommer även att mäta sambandet mellan de faktorer som utgör HDI och demokrati för att se om de som enskilda variabler påverkar demokrati annorlunda än när de slås ihop.

Det kvalitativa inslaget kommer att vara en fallstudie om Kuba, då Kuba utgör ett avvikande fall från teorin. Kuba rankas som nummer 52 av 177 i UNDP:s HDI och anses därmed ha hög socioekonomisk utveckling, men är väldigt odemokratiskt enligt Freedom House frihetsindex. Enligt moderniseringsteorin borde det inte vara så och jag vill därför ta reda på varför Kuba inte har demokratiserats trots sin höga socioekonomiska utveckling. Varför jag valde just Kuba är för att jag dels redan visste att det var ett avvikande fall och dels för att när jag jämförde Kuba med de andra starkt avvikande fallen märkte jag att dessa samtliga var arabiska rika oljestater. När jag sedan jämförde Kuba med de andra fallen upptäckte jag att Kuba hade högre värden än samtliga oljestater när det gällde utbildning och livslängd och att den enda skillnaden var ekonomin. Kuba har sämre ekonomi och därför tyckte jag att det var intressant att de trots detta ändå presterade så bra och efter att ha läst om moderniseringsteorin som menar på att utbildning är en starkt bidragande faktor till ett lands demokratisering blir Kuba ännu mer intressant eftersom Kuba har högst läskunnighet av alla länder som inte räknas till OECD-länderna.

Det sammanlagda resultatet av det kvantitativa och kvalitativa inslaget kan antingen resultera i ett förkastande av teorin, eller eventuellt en utveckling av teorin. Vilket det blir återstår att se.

1.4 Material

Jag har till största delen använt mig av böcker och artiklar som jag har hittat genom söka i databaserna Libris och ELIN, men jag har även använt mig av en del internetkällor. När det gäller teoridelen så handlar ju denna inte om något man kan förhålla sig objektiv eller subjektiv till då detta inte är en värdefråga och jag ser därför ingen anledning till att ifrågasätta objektiviteten i de källor jag använt mig av som behandlar själva teorin. Däremot måste jag naturligtvis förhålla mig kritisk till vad de skriver och jag har därför använt mig av en rad källor som både håller med och inte håller med varandra och jag vill hävda att jag har fått en ganska mångsidig syn på själva teorin. När det gäller Kuba däremot, är objektiviteten mer central men jag skulle inte vilja påstå att någon av de källor jag har använt mig av är särskilt subjektiv eftersom de argumenterar bra och de tar upp flera sidor av saken och inte bara sitt eget perspektiv.

2 Operationaliseringar

För att kunna göra undersökningen måste begreppen demokrati och socioekonomisk utveckling definieras. Eftersom undersökningen är ett resultat av just sambandet mellan dessa två variabler är definieringen ytterst viktig. Olika definitioner kan ge olika resultat och därför är det mycket viktigt att dessa inte blir för snäva eller för vida, eftersom då blir även resultatet för snävt eller vitt.

2.1 Demokrati

I min uppsats kommer jag att använda mig av Freedom House frihetsindex som ett mått på demokrati. Freedom House kriterier för vad frihet är och inte är, är till största delen baserade på FN:s deklaration av de mänskliga rättigheterna, och dessa kriterier gäller för alla länder och territorier oavsett dessas geografiska läge, etniciteter, religioner eller ekonomiska utveckling. Indexet finns tillgängligt på internet under adressen <http://www.freedomhouse.org>.

Graderingen av ländernas frihet är baserad på en checklista med 10 frågor om politiska friheter och 15 frågor om civila friheter. Svaret på varje fråga poängsätts med 0 till 4 poäng, där 0 poäng är den lägsta graden och 4 poäng är den högsta graden av frihet. Den totala poängsumman för politiska friheter och civila friheter är sedan indelad i intervaller och översatt till en skala mellan 1 och 7, där 1 utgör den högsta graden av frihet och 7 den lägsta (t.ex. motsvarar 24-29 poäng i politiska friheter grad 3 på den nya skalan). När alla frågor har besvarats och svars-poängen har räknats ihop och översatts, kan man räkna ut landets totala frihetsstatus. Detta gör man genom att räkna ut vad medelvärdet av de politiska och civila friheterna blir. Ett medelvärde mellan 1 och 2,5 räknas som fritt, mellan 3 och 5 som delvis fritt och mellan 5,5 och 7 som ofritt.

2.1.1 Politiska friheter

När det gäller de politiska friheterna tittar man bl.a. på valen: om den lagstiftande makten, statschefen och/eller statsministern väljs genom fria och rättvisa val, samt om det finns lika kampanjmöjligheter, rättvisa vallagar och om rösträkningen går korrekt till. Man letar efter tecken på politisk pluralism och ser på hur deltagandet ser ut: om människor har rätt att organisera sig i politiska partier, om det finns en betydande opposition, om människors politiska val är fritt från påtryckningar av t.ex. militären, totalitära partier, religiösa hierarkier eller andra starka grupper, samt om olika minoritetsgrupper har rimlig medverkan i inofficiella beslutsprocesser.

Till sist undersöker man hur regeringen fungerar: om det är de fritt valda representanterna som bestämmer politiken i regeringen, om regeringen är fri från korruption, samt om regeringen är ansvarig gentemot väljarna mellan valen och om den går att kontrollera.

2.1.2 Civila friheter

För att få reda på hur de civila friheterna i ett land fungerar kontrollerar man först hur åsikts- och trosfriheten fungerar: om det finns fri och oberoende media, fria religiösa institutioner, akademisk frihet, om utbildningen är fri från politisk indoktrinering, samt om öppen och fri privat diskussion får föras. Man letar efter tecken på att förenings- och organisationsfrihet finns: om folket får samlas, demonstrera eller föra diskussioner offentligt, om man får starta politiska organisationer (gäller inte partier), om det finns fria handelsorganisationer, effektiva kollektivförhandlingar samt om det finns andra fria professionella och andra privata organisationer. Rättsväsendet kontrolleras och man tittar efter om det finns en oberoende domstol, om lagen råder i både civila och brottsliga mål, om polisen står under direkt civil kontroll, om det finns skydd mot polisterror, orättfärdigt fängslande, exil eller tortyr, samt om alla behandlas lika under lagen. Sist undersöker man vilka individuella friheter folket har; om staten kontrollerar t.ex. resor eller yrkesval, om det finns äganderätt och rätt att starta privata företag, om det finns personliga sociala friheter som t.ex. att välja sin partner och likhet mellan könen, samt om det finns lika möjligheter och frånvaro av ekonomisk exploatering (<http://www.freedomhouse.org>).

2.1.3 Varför Freedom House?

Anledningen till att jag väljer att använda Freedom House frihetsindex som mått på demokrati är för att de flesta förmodligen skulle hålla med om deras kriterier för demokrati, dvs. fria val, politisk pluralism, åsikts-, tryck- religions-, förenings- och organisationsfrihet, ett fritt och oberoende rättsväsen osv. En annan anledning är att det är ett lättillgängligt index och att jag själv inte skulle ha tid att skapa ett eget under den lilla tid jag har på mig att skriva uppsatsen.

Ett problem med Freedom House frihetsindex skulle kunna vara att definitionen är för snäv. Risker är att det blir för få länder som kan kallas demokratiska, eftersom så många kriterier måste uppfyllas, och då missar man därmed en del länder som skulle ha kunnat ses som demokratiska om man hade haft färre kriterier. Eftersom resultatet av undersökningen är så pass beroende av definitionen på demokrati, vore det väldigt olyckligt om många länder skulle falla bort för att definitionen är för snäv. Dock tycker inte jag att något kriterium är så strängt att det skulle göra att flera länder faller utanför ramen över vad som ses som demokratiskt och vad som inte gör det, så jag ser ingen anledning till att förkasta indexet.

2.2 Socioekonomisk utveckling

Som mått på socioekonomisk utveckling kommer jag att använda mig av Human Development Index (HDI) som har utvecklats av UNDP (United Nations Development Program). Varje år utkommer en omfattande rapport som mäter social och ekonomisk utveckling i världens länder och totalt omfattar denna ca 200 indikatorer på socioekonomisk utveckling. Dock kan inte alla indikatorer användas för att skapa indexet, som är en sorts sammanfattning av hur utvecklingen har gått, utan då har man valt att välja ut tre indikatorer som man anser är de viktigaste och de som säger mest om hur utvecklingen i stort ser ut. Dessa tre indikatorer är: ett långt och hälsosamt liv mätt i förväntad livslängd vid födseln, kunskap mätt i läs- och skrivkunnighet (jag kommer härnäst att benämna detta som enbart "läskunnighet") och den totala andelen elever inom respektive skolålder som går i grundskola, gymnasium och högskola (eller motsvarande), samt inkomst mätt i BNP per capita.

När man räknar ut HDI för ett land räknar man först ut indexet för varje del för sig, dvs. ett index för förväntad livslängd, ett för kunskap och ett för inkomst. Varje index förses med ett övre och ett undre mål och man räknar sedan ut indexet på följande sätt: $(\text{landets prestering} - \text{det undre målet}) / (\text{det övre målet} - \text{det undre målet})$. Varje index utgör sedan en tredjedel av HDI och man räknar ut detta på följande sätt: $1/3$ (livslängd) + $1/3$ (kunskap) + $1/3$ (inkomst). Om man antar att indexet för livslängd, kunskap och inkomst är 0,845, 0,798 respektive 0,834 blir landets HDI alltså $(0,845/3) + (0,798/3) + (0,834/3) = 0,826$.

2.2.1 Livslängd

Ett långt liv anses dels som värdefullt i sig, men ett långt liv är också ett tecken på god hälsa som i sin tur är ett tecken på bl.a. bra hälsovård. Eftersom en lång livslängd är ett resultat av flera andra faktorer, såsom bra hälsovård, tillgång till rent vatten osv., är just livslängden en mycket bra indikator på socioekonomisk utveckling.

Förväntad livslängd definieras som det antal år ett nyfött barn skulle leva om den åldersspecifika dödlighetsstatistiken skulle se likadan ut under hela barnets liv. Det övre målet för förväntad livslängd är satt till 85 år och det undre målet är satt till 25 år. Om den förväntade livslängden i ett land är 76 år blir indexet för den förväntade livslängden $0,85$, eftersom $(76-25)/(85-25) = 0,85$.

2.2.2 Kunskap

Läskunnighet och högre utbildning är grundstenar för att ett samhälle ska kunna utvecklas. Ju färre läskunniga människor det finns, desto färre utbildade personer finns det och utan tillräckligt många utbildade personer stagnerar utvecklingen.

Läskunnighet definieras som andelen människor över 15 år som kan både läsa och skriva en utsaga relaterad till deras vardag, samt förstå denna. Det övre målet är satt till 100 % och det undre till 0 %. Läskunnighetsindexet utgör 2/3 av det sammanlagda kunskapsindexet. Om andelen läskunniga i ett land är 97 % blir läskunnighetsindexet för landet 0,97, då $(97-0)/(100-0) = 0,97$.

Den totala andelen elever inom respektive skolålder som går i grundskola, gymnasium och högskola (eller motsvarande) är precis vad det låter som, alltså andelen elever i skolålder som går i skolan. Även här är det övre målet satt till 100 % och det undre till 0 %. Ibland kan eleverna dock överstiga 100 % eftersom det kan finnas personer som är äldre eller yngre än den officiella skolåldern som studerar. Elevindexet utgör 1/3 av det sammanlagda kunskapsindexet. Om andelen elever i skolan inom respektive skolålder är 102 % blir elevindexet 1,02, då $(102-0)/(100-0) = 1,02$

Kunskapsindexet består alltså av 2/3 läskunnighetsindex + 1/3 elevindex. Om vi tar våra tidigare exempel blir kunskapsindexet 0,987 då $(0,97 * (2/3)) + (1,02 * (1/3)) = 0,987$.

2.2.3 Inkomst

En anständig levnadsstandard reflekteras av inkomst eftersom inkomst reflekterar en hel del andra faktorer inom utvecklingen. Inkomst är alltså en viktig del inom HDI eftersom hög inkomst är nödvändigt (men inte tillräckligt) villkor för utveckling.

Inkomsten mäts i BNP per capita i PPP US\$. PPP (Purchasing Power Parity) innebär att man tar hänsyn till skillnader mellan olika länder (det man får för \$ 5 i ett land får man inte för \$ 5 i ett annat land) och därför har man anpassat kurserna så att PPP US\$ 1 i ett land har lika stor köpkraft som \$ 1 har i USA. Det övre målet är satt till PPP US\$ 40000 det undre till PPP US\$ 100. Dessutom mäter man logaritmen av inkomsten. Ett land som har ett BNP per capita på 28600 har ett inkomstindex på 0,944, eftersom $(\log(28000)-\log(100))/(\log(40000)-\log(100)) = 0,944$ (<http://hdr.undp.org>)

2.2.4 Varför HDI?

Varför jag har valt HDI som mått på socioekonomisk utveckling beror på att det är ett i mitt tycke väldigt bra index och förmodligen det bästa som går att utforma. Just hälsa och utbildning är det allra viktigaste inom social utveckling och eftersom en lång livslängd, många läskunniga och många elever inom skolan för mycket annat gott med sig eller är resultat av andra positiva faktorer, så är det två mycket viktiga komponenter när man mäter social utveckling. Även inkomsten är viktig att mäta eftersom inkomst är ett nödvändigt villkor för utveckling. HDI kombinerar dessa tre i ett index som mäter precis det jag vill mäta, nämligen socioekonomisk utveckling. En annan bidragande faktor är att även detta index är lättillgängligt och att jag inte skulle ha tid att försöka ge mig på att skapa ett eget.

3 Teori och tidigare forskning

Den teori som jag har för avsikt att pröva är moderniseringsteorin, dvs. om socioekonomisk utveckling på något sätt genererar demokrati. Jag tänker inte gå in närmre på någon annan teori, då min uppsats som sagt är teoriprovande. Dock ska jag i slutet av kapitlet motivera varför jag valt att inte undersöka det motsatta sambandet, dvs. att demokrati skulle leda till mer socioekonomisk utveckling.

3.1 Historik

Moderniseringsteorin lanserades i slutet av 1950-talet och hade sin storhetsperiod under 60-talet. Grundtanken är att ekonomisk utveckling tillsammans med andra variabler som t.ex. industrialisering och urbanisering orsakar en stor omvandling i samhället som i sin tur ändrar politiken till förmån för demokratin. Man menade att social och ekonomisk utveckling skulle resultera i högre läskunnighet och utbildningsnivå och att detta i sin tur skulle främja öppenheten och en djupare insikt inom politiken. En ökad läskunnighet skulle även öka massmedieflödet, vilket leder till att folk får ett bredare synsätt eftersom man får mer varierad information. Kort sagt menar man att socioekonomisk utveckling är en förutsättning för demokrati (Hadenius 1992 s. 77-78).

En av de första som utarbetade teorin var Daniel Lerner i boken "The Passing of Traditional Society", 1958. Lerner menar att det finns tre faser i moderniseringsprocessen. Först kommer urbanisering, därefter kommer läskunnighet och sist tillväxten av media. Efter dessa tre faser, när landet har moderniserats kommer det politiska deltagandet. Lerner menar att städer kräver läskunnighet på ett sätt som mindre orter på landet inte gör. I städer behöver man kunna läsa och skriva för att kunna läsa skyltar, åka tunnelbana, skriva checkar osv. och detta behöver man, enligt Lerner, inte i samma utsträckning på landet. I städer behöver man även en högre utbildning än man behöver på landet. Urbaniseringen leder alltså automatiskt fram till högre läskunnighet och högre utbildning. Läskunnigheten i sin tur både genererar och genereras av massmedia. För att en tidning ska kunna existera måste folk kunna läsa tidningen, men för att folk ska kunna läsa, måste det finnas något att läsa. När människor kan läsa får de nya begär och detta skapar ännu mer massmedia och detta skapar i sin tur politiskt deltagande (Lerner 1958 s.127-129).

Den som är mest omnämnd när det gäller moderniseringsteorin är förmodligen Seymour Martin Lipset som har skrivit bl.a. artikeln "Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy" (1959) och boken "Political Man" (1960). I den förstnämnda gör Lipset en kvantitativ studie på hur

socioekonomisk utveckling förhåller sig till demokrati. De länder han har valt att undersöka är europeiska och engelsktalande stater som är stabila demokratier, alternativt instabila demokratier eller diktaturer, samt latinamerikanska stater som antingen är stabila diktaturer, alternativt demokratier eller instabila diktaturer. De kategorier som används som mått på socioekonomisk utveckling är välstånd, industrialisering, utbildning och urbanisering. Sedan finns det även indikatorer för varje kategori, t.ex. läskunnighet för utbildningskategorin och BNP per capita för välståndskategorin. För varje kategori finner Lipset att de mindre demokratiska staterna får lägre värden än de mer demokratiska staterna och hans slutsats är att sambandet mellan socioekonomisk utveckling och demokrati är linjärt (Lipset 1959 s. 74-77).

Vanhanen är ännu en teoretiker som menar att det finns ett samband mellan socioekonomisk utveckling och demokrati. Han ser dock detta ur ett maktperspektiv och menar att politiska strukturer och beteendemönster har utvecklats genom kampen för tillvaron. Istället för att titta på enbart utveckling tittar Vanhanen på maktstrukturer och menar att det finns en fördelning av ekonomiska, intellektuella och andra maktresurser och att det är fördelningen av denna som gör att ett land är mer eller mindre demokratiskt. Först när maktresurserna är jämnt fördelade, och ingen grupp kan förtrycka någon annan grupp, kommer demokratiseringen att ta fart. Demokratien ses då som en kompromiss mellan stridande grupper (Vanhanen 1990 s. 47-51).

En lite nyare kvantitativ studie på området har gjorts av Przeworski m.fl. De undersöker sambandet mellan socioekonomisk utveckling och demokrati på båda hållen, dvs. både om A leder till B eller om B leder till A och alla länders demokratiska och socioekonomiska utveckling mellan 1950 och 1990 undersöks. Deras slutsats efter att ha genomfört undersökningen är att länder med hög socioekonomisk utveckling oftare är demokratiska än länder med låg socioekonomisk utveckling. Men detta, menar dem, beror inte på socioekonomisk utveckling i sig skapar demokrati, utan snarare att demokrati lättare överlever i länder med hög socioekonomisk utveckling. De skriver även att de tror att det är möjligt att hög socioekonomisk utveckling kan öppna dörrar för demokratiseringsprocesser, men att de inte lyckats bevisa detta (Przeworski m.fl. 2000 s. 136-137). Det finns inte heller något klart samband mellan demokrati och socioekonomisk utveckling, dvs. att demokrati skulle leda till högre socioekonomisk utveckling (Przeworski m.fl. 2000 s. 178-179).

3.2 Utbildning och demokrati

Lipset argumenterar för att utbildning breddar människans synsätt, gör dem mer toleranta, minskar risken för extremism och ökar deras kapacitet att fatta rationella politiska val. Utbildning gör med andra ord människan mer mottaglig för demokrati och empiriska undersökningar visar på att utbildning är den faktor som allra mest påverkar människors syn på demokrati. Dock säger Lipset inte att utbildning är ett

tillräckligt villkor för demokrati utan endast ett nödvändigt villkor (Lipset 1959 s. 79-80 samt Lipset 1981 s. 38-40).

Vanhanen argumenterar för att utbildning påverkar demokratin positivt sett ur ett maktperspektiv. Han menar att läskunniga människor är mer kapabla att ta del av modern politik än icke läskunniga. Om endast en liten del av befolkningen i ett land är läskunnig är fördelningen av intellektuella resurser i landet ojämn och detta missgynnar demokratin. Andelen högskolestuderande i ett land också en indikator på hur de intellektuella maktresurserna är fördelade. Om andelen högskolestuderande är liten innebär detta att vissa nödvändiga färdigheter och kunskap är koncentrerade i händerna på några få och detta innebär i sin tur, menar Vanhanen, att makten är snedfördelad och att detta inte gynnar demokratin (Vanhanen 1990 s. 54-55)

3.3 Ekonomisk utveckling, klass och demokrati

Lipset menar att för det lägre samhällsskiktet innebär ekonomisk utveckling en ökad inkomst och därmed bättre ekonomisk säkerhet, vilket gör att dessa blir mindre mottagliga för extremism och mer mottagliga för medelklassens värderingar. Med tiden kommer sedan skiktindelningen i samhället att ändras från att ha varit en pyramid med en liten överklass och en stor arbetarklass, till att bli diamantformad, med en stor medelklass och en liten arbetar- och överklass. Enligt Marx är det proletariatet (underklassen) som är den revolutionära kraften eftersom dessa inte har något att förlora och när proletariatet inte längre är lika stort finns det inte heller en lika stor revolutionär kraft. Med andra ord förhindrar ekonomisk utveckling eventuella revolutioner. Den ekonomiska utvecklingen gynnar även det politiska deltagandet, då de flesta som deltar i politiken har både bättre utbildning och är mer välbärgade än de som inte deltar, och ju fler som deltar desto mer demokrati. (Lipset 1959 s. 83-85)

Andra som har kopplat ekonomisk utveckling till klass och demokrati är bl.a. Ruschemeyer, Stephens och Stephens. De menar att ekonomisk utveckling inte bara ökar medelklassens storlek utan även arbetarklassens storlek och att dessa klasser, speciellt arbetarklassen ökar sannolikheten för att ett land ska övergå till demokrati. De ser dock inte medelklassen utan arbetarklassen som mest betydelsefull eftersom de menar att medelklassen främst ser till sina egna intressen och är klivna till utökningar av politiska rättigheter (Doorenspleet 2002 s. 50).

Trots att flera teoretiker har pratat om kopplingen mellan ekonomisk utveckling, klass och demokrati är det ytterst få som faktiskt har undersökt detta ordentligt. Varken Lipset eller Ruschemeyer och hans medarbetare operationaliserade klassbegreppet eller mätte klassernas betydelse för demokratin. Doorenspleet är en av de få som har gjort en empirisk undersökning av sambandet. Doorenspleet definierar en klass som en gruppindelning i samhället där skillnaderna mellan klasserna består i skillnader mellan olika typer av ekonomiskt ägande och intellektuella/professionella färdigheter (Doorenspleet 2002 s. 53). Han kommer fram till att medelklassens storlek inte har någon betydelse för

demokratiseringsprocessen, till skillnad från Lipsets hypotes. Inte heller Ruschemeyers hypotes om att det är arbetarklassens storlek som har betydelse för demokratiseringen får stöd från Doorenspleets undersökning. Slutsatsen han drar är att klass inte förklarar kopplingen mellan utveckling och övergången till demokrati, men att det är möjligt att klass kan förklara kopplingen mellan utveckling och demokratisk konsolidering (Doorenspleet 2002 s. 58-62).

3.4 Linjärt eller inte?

Lipset menade att sambandet mellan socioekonomisk utveckling och demokrati var linjärt, dvs. att ju högre socioekonomisk utveckling, desto mer demokrati (Lipset 1959 s. 80). Andra teoretiker har en annan uppfattning. Deutsch menade att det finns ett lägre tröskelvärde som måste passeras innan demokratin börjar följa med utvecklingen (Deutsch 1961 s. 495), medan Neubauer menar att det finns ett högre tröskelvärde och att när detta passerats planar sambandet mellan socioekonomisk utveckling och demokrati ut (Neubauer 1967 s. 1007).

Robert Jackman har undersökt sambanden och konstaterar att de olika resultaten beror på att man har haft olika operationaliseringar av begreppet demokrati/politisk utveckling. Lipset definierade demokratiska länder som europeiska och engelsktalande länder som varit oavbrutet demokratiska sedan första världskriget. Jackman menar att Lipsets definition för det första är ad hoc, dvs. fyller sitt eget syfte, och att den för det andra är mer baserad på stabilitet än på vad som är demokrati och vad som inte är det. Neubauer, som kritiserar Lipset, använder sig av Dahl och Downs definitioner av demokrati och mäter bl.a. andelen vuxna som får rösta, politisk tävlan, tryckfrihet och mångfald inom massmedia. Dock blev Neubauers undersökning begränsad på grund av bristen på data för flera länder och de länder som ingår i undersökningen är alltför lika varandra för att man ska kunna göra en bra generalisering (Jackman 1973 s. 611-614). Jackman gör sedan en egen undersökning för att se hur sambandet ser ut. Han använder, precis som Neubauer, en definition på demokrati baserad på Dahl och Downs kriterier och som mått på socioekonomisk utveckling använder han sig av energikonsumtion per capita. Resultatet han får är att Neubauer hade rätt och Lipset hade fel. Neubauers hypotes om ett övre tröskelvärde är den modell som stämmer bäst överens med verkligheten (Jackman 1973 s. 615-621). Arat har också gjort en liknande undersökning och även hon kommer fram till att Jackman och Neubauers resultat är de som stämmer bäst överens med verkligheten (Arat 1988 s. 27).

3.5 Varför inte tvärtom?

Även om jag inte tänker gå djupare in på den omvända teorin, dvs. om demokrati leder till mer socioekonomisk utveckling, måste jag ändå motivera och förklara

varför jag inte tänker använda mig av den som förklaringsmodell, då diagrammen inte specifikt visar att det är just socioekonomisk utveckling som leder till mer demokrati. Jag är dels inte intresserad i att undersöka just detta och dels tycker jag inte att det omvända sambandet är särskilt logiskt. Det finns ingen logik i att demokratin skulle påverka t.ex. läskunnighet, inkomst eller antal människor per bil i ett land. Bara för att ett land har blivit demokratiskt betyder inte det att dess invånare helt plötsligt skulle få längre livslängd. För en längre livslängd behövs bättre hälsovård och det är inte säkert att ett demokratiskt land skulle satsa mer på hälsovård än på något annat. För bättre hälsovård behövs dessutom mer resurser och demokrati i sig innebär inte att ett lands inkomster automatiskt ökar.

En enkel möjlighet att motbevisa teorin är att undersöka några länder som varit både demokratiska och auktoritära och se på om den socioekonomiska utvecklingen har stigit mer under landets demokratiska period än under deras auktoritära period. För om det motsatta förhållandet skulle stämma borde det vara så att den socioekonomiska utvecklingen skulle stiga mer under demokratiska förhållanden än under auktoritära.

Jag gör här en kort undersökning för att visa på att det motsatta sambandsförhållandet inte stämmer. Först sållade jag bort alla länder som varit någorlunda stabila ur demokratisk synpunkt mellan 1975 och 2000. Därefter sorterade jag länderna efter världsdel: Europa, Asien, Afrika och Amerika (både Nordamerika och Sydamerika) och därefter slumpade jag fram fyra länder, ett från varje världsdel. Dessa blev Ungern, Chile, Benin och Sydkorea. Alla dessa har gått från auktoritärt styre till demokratiskt och alla länder var auktoritärt styrda 1975 och blev demokratiska kring 1990 (www.freedomhouse.org).

Figur 3.1: Tabell över fyra länders HDI i femårsintervaller mellan 1975 och 2000

Land/År	1975	1980	1985	1990	1995	2000
Ungern	0,777	0,793	0,807	0,807	0,810	0,837
Chile	0,703	0,738	0,761	0,784	0,814	0,835
Benin	0,288	0,324	0,351	0,356	0,381	0,406
Sydkorea	0,705	0,741	0,779	0,817	0,852	0,878

Källa: <http://hdr.undp.org>

Som synes är det små eller inga skillnader i hur HDI har ökat under den auktoritära och den demokratiska perioden och därmed anser jag att det är bekräftat att demokrati inte leder till mer socioekonomisk utveckling.

4 Tillvägagångssätt, resultat och analys

4.1 Metod

För att få ett bra resultat och för att kunna göra en så bra analys som möjligt kombinerar jag kvantitativ metod med kvalitativ metod. Den kvantitativa delen behövs för att kunna göra en så bra generalisering som möjligt. Ju fler länder som är med i undersökningen desto bättre kan jag avgöra hur betydande sambandet mellan socioekonomisk utveckling och demokrati är. En annan fördel med den kvantitativa metoden är att jag med hjälp av denna enkelt kan hitta avvikande fall till min kvalitativa analys (Landman 2003 s. 26). Den kvalitativa delen, fallstudien, använder jag mig för att få insikt om varför det avvikande fallet inte är förenligt med teorin. Om det är så operationaliseringarna är för snäva eller för vida, eller om det är så att teorin helt enkelt inte stämmer. (Landman 2003 s. 35).

Min kvantitativa undersökning omfattar alla länder som det finns data om för både socioekonomisk utveckling och demokrati, vilket utgör ca 170 länder av 190 möjliga. Som mått på socioekonomisk utveckling använder jag mig av HDI (Human Development Index) och som mått på demokrati använder jag mig av Freedom House frihetsindex. När det gäller sambandet är det socioekonomisk som är den oberoende variabeln och demokrati som är den beroende. Det som ska prövas är alltså om demokrati är en funktion av socioekonomisk utveckling.

Själva undersökningen av sambandet gjordes i länderdatabasen som finns tillgänglig på statsvetenskapliga institutionen i Lund. Länderdatabasen är en databas som omfattar 190 självständiga länder och innehåller ca 400 olika variabler. För att mäta sambandet mellan socioekonomisk utveckling och demokrati valde jag att använda mig av variablerna HDI samt medelvärdet för politiska och civila friheter, båda för år 2000 eftersom det var det senaste året där data fanns för bägge variabler. Jag gjorde ett så kallat "scatterplot-diagram" och sedan lät jag programmet rita upp det linjära och de icke linjära sambanden i varsitt nytt diagram. Sedan testade jag att göra samma sak igen, men med data från 1990 och 1980 för att se om sambandet ser likadant ut. Jag tog även fram scatterplots för sambandet mellan demokrati och de enskilda variablerna som ingår i HDI, dvs. livslängd, kunskap och inkomst för att se om det gjorde någon skillnad i sambandet. Jag använde mig då av variablerna "förväntad livslängd", läskunnighet (för människor över 15 år) samt BNP per capita (PPP US\$), samtliga för år 1998 då jag ville ha information om speciellt Kuba och det var det senaste årtal där data för Kuba fanns. Även här lät jag sedan programmet rita upp sambanden i scatterploten.

I varje scatterplot har jag i de fall där Kuba finns representerat markerat detta och i de fall där data för Kuba inte fanns har jag markerat ett motsvarande avvikande fall. Jag har markerat ett avvikande fall med hög socioekonomisk utveckling och låg demokratinivå (dock högt värde i frihetsindexet, eftersom ett högt värde motsvarar mindre frihet i Freedom House frihetsindex), samt ett avvikande fall med låg socioekonomisk utveckling men med hög demokratinivå (och därmed lågt värde i frihetsindexet), detta för att ge exempel på länder som avviker från teorin.

4.2 Resultat

Resultatet av min kvantitativa undersökning består alltså av en rad diagram i form av så kallade scatterplots. Jag kommer här att presentera och kort kommentera diagrammen, för att sedan göra analysen av resultaten längre fram i analysavsnittet.

4.2.1 Socioekonomisk utveckling och demokrati, år 2000

Scatterploten visar här hur sambandet mellan socioekonomisk utveckling och demokrati såg ut år 2000. Den horisontella skalan för HDI anges i tusendelar och ju lägre värde desto lägre är den socioekonomiska utvecklingen. Den vertikala skalan mäter demokrati med hjälp av medelvärdet av länders politiska och civila fri- och rättigheter. Ett lägre värde innebär mer demokrati. Sambandet ser därför negativt ut men det är det alltså inte.

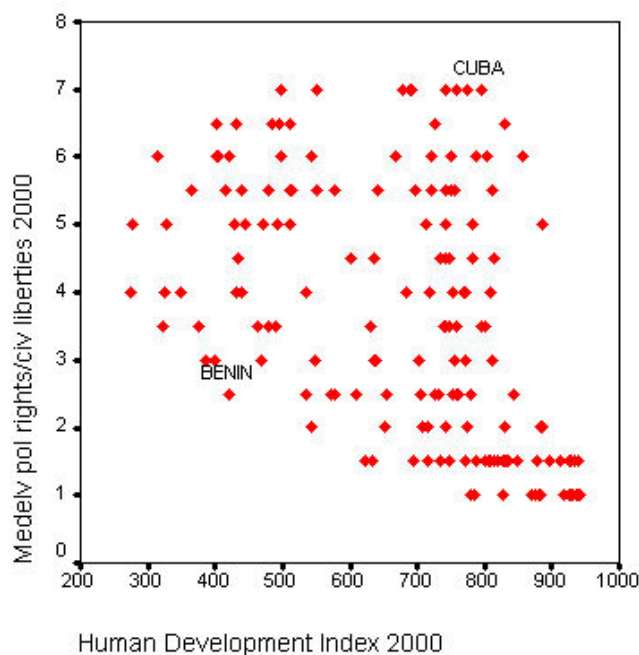

Fig. 4.1

Nästa två följande scatterplots visar det linjära och icke linjära sambandet.

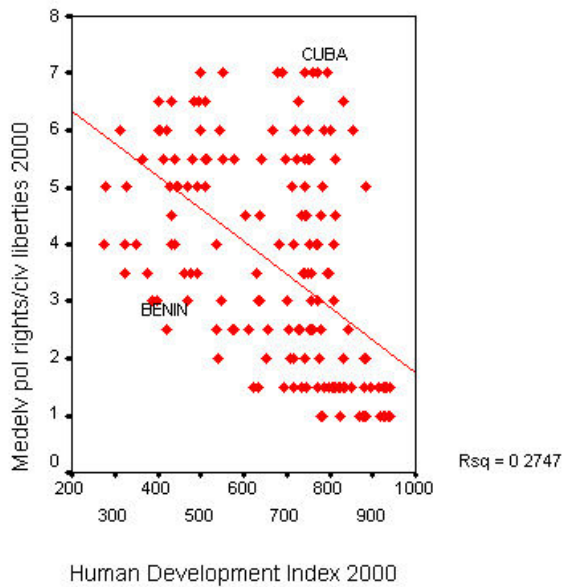

Fig. 4.2

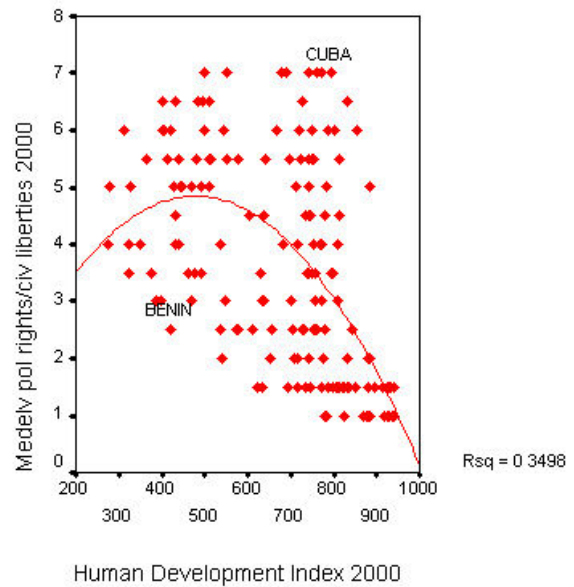

Fig. 4.3

4.2.2 Socioekonomisk utveckling och demokrati, år 1990

Diagrammen visar sambandet mellan socioekonomisk utveckling och demokrati för år 1990. Viktigt att notera är att antalet länder är mindre för 1990 än för 2000. Anledningar till detta är dels bristande information om just socioekonomisk utveckling och dels att 1990 var ett skede då många nya länder höll på att skapas och det är därför möjligt att de inte existerade som självständiga stater när statistiken kom.

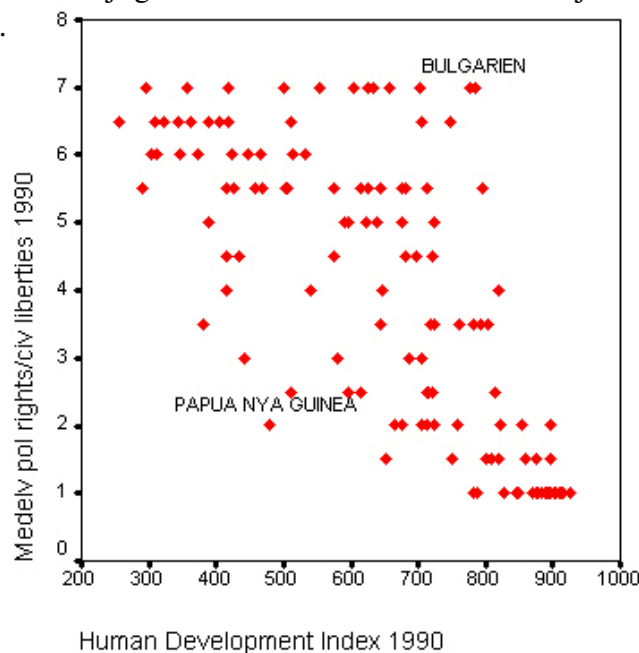

Fig. 4.4

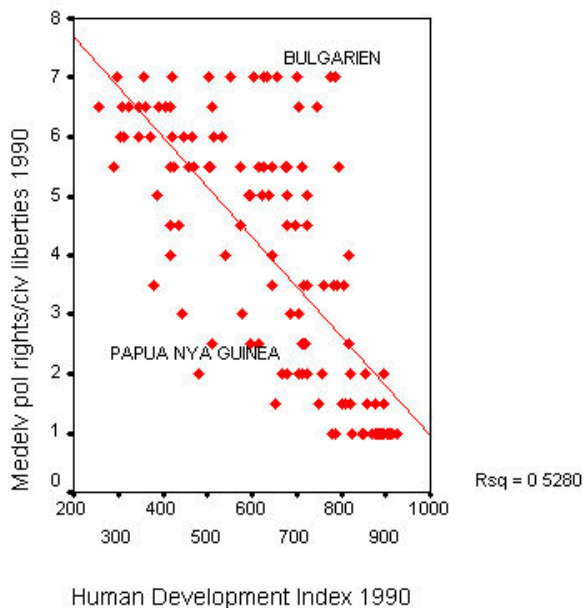

Fig. 4.5

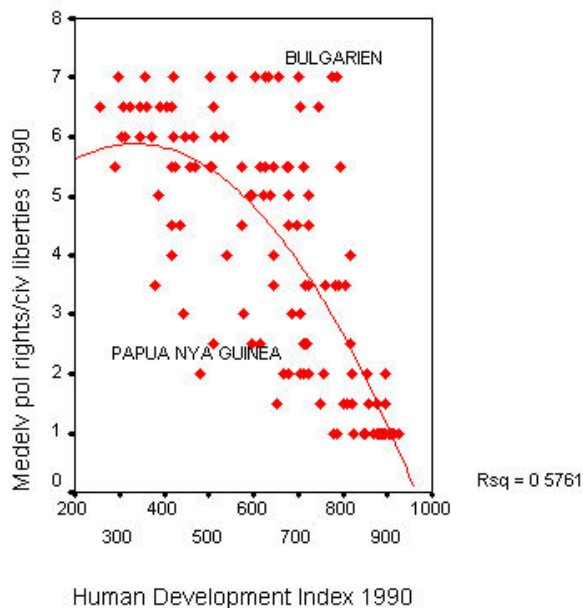

Fig. 4.6

4.2.3 Socioekonomisk utveckling och demokrati, år 1980

Även här visar diagrammen sambandet mellan socioekonomisk utveckling och demokrati, men för år 1980. Antalet länder för 1980 är ännu mindre än för 1990, vilket delvis beror på brist på data och Sovjetunionen hade inte kollapsat än så många stater var alltså inte självständiga när statistiken samlades in.

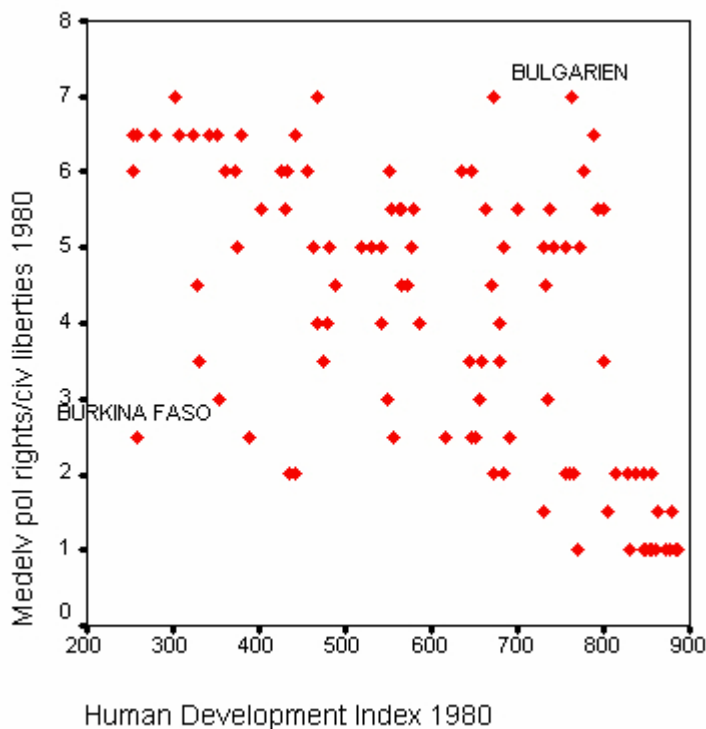

Fig. 4.7

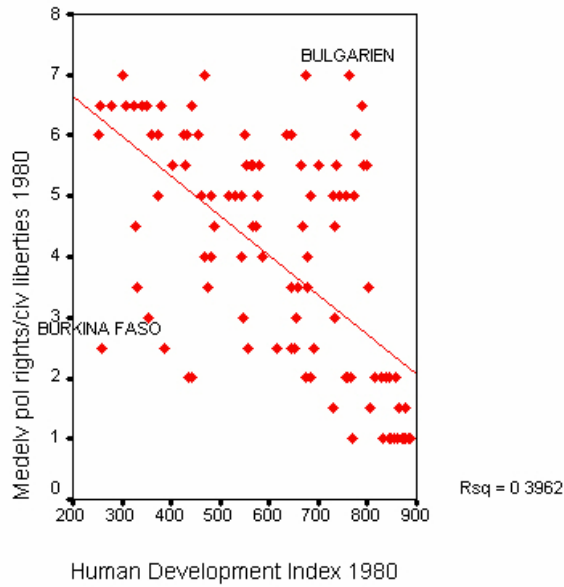

Fig. 4.8

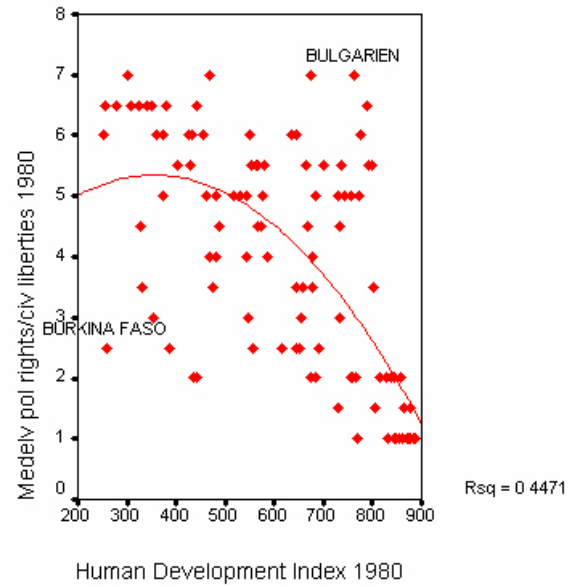

Fig. 4.9

4.2.4 Läskunnighet och demokrati

Följande diagram mäter sambandet mellan läskunnighet och demokrati. Skalan för läskunnighet anger hur många procent av befolkningen, som är 15 år eller äldre, som kan läsa. Demokratiskalan är samma som tidigare.

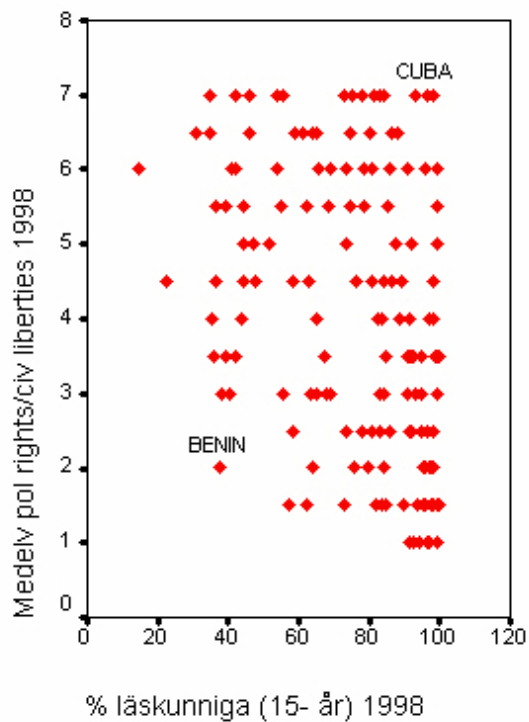

Fig. 4.10

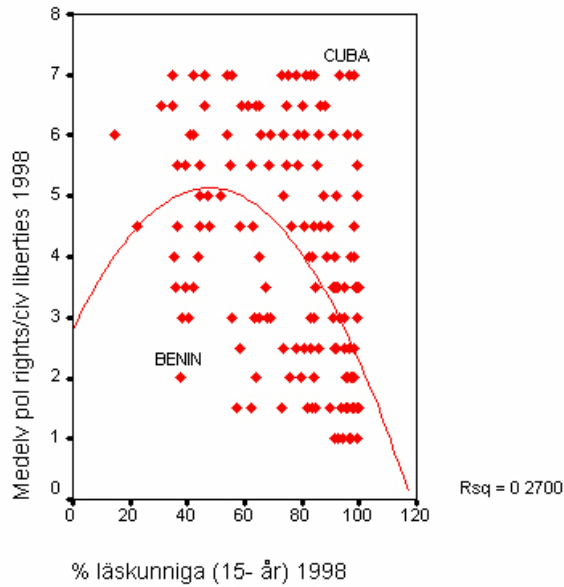

Fig. 4.11

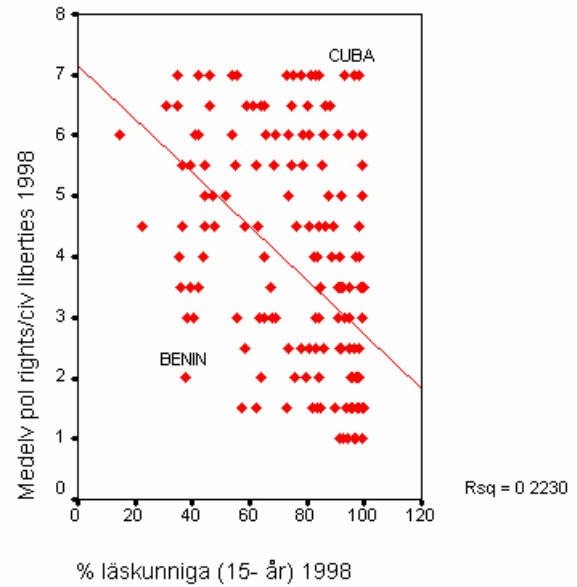

Fig. 4.12

4.2.5 Livslängd och demokrati

Diagrammen nedan visar sambandet mellan livslängd och demokrati. Skalan för livslängd anger förväntade livslängd i år.

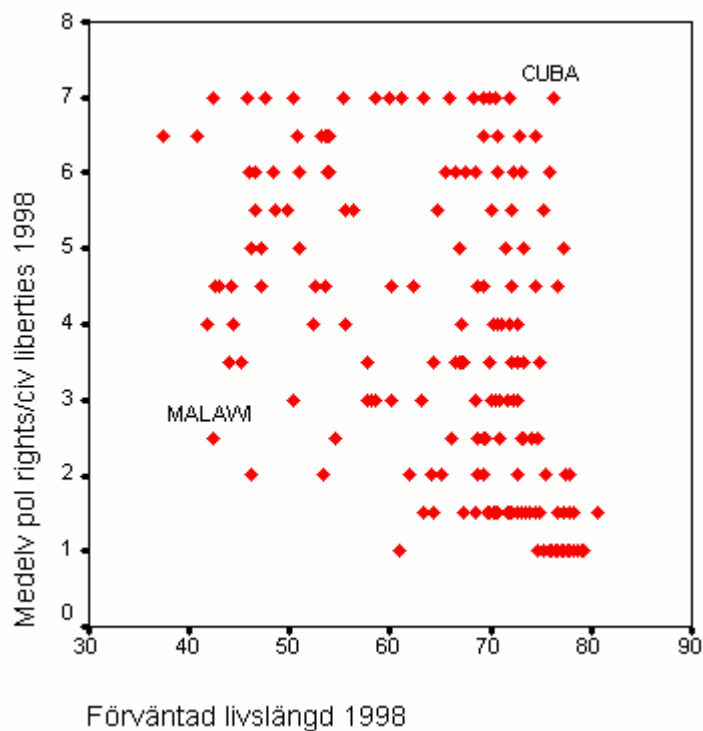

Fig. 4.13

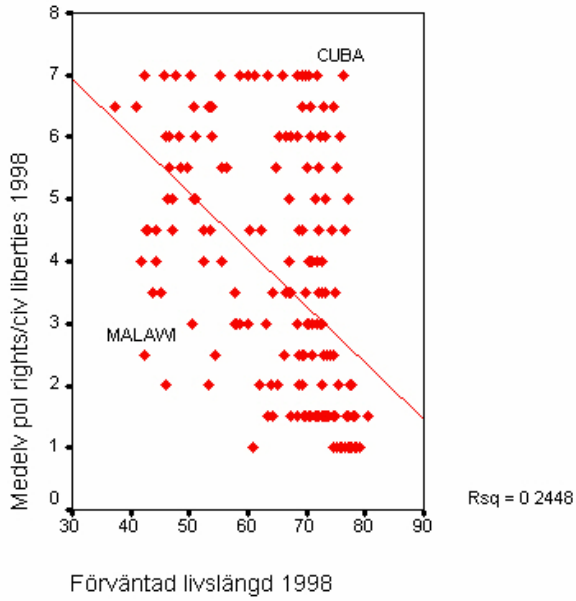

Fig. 4.14

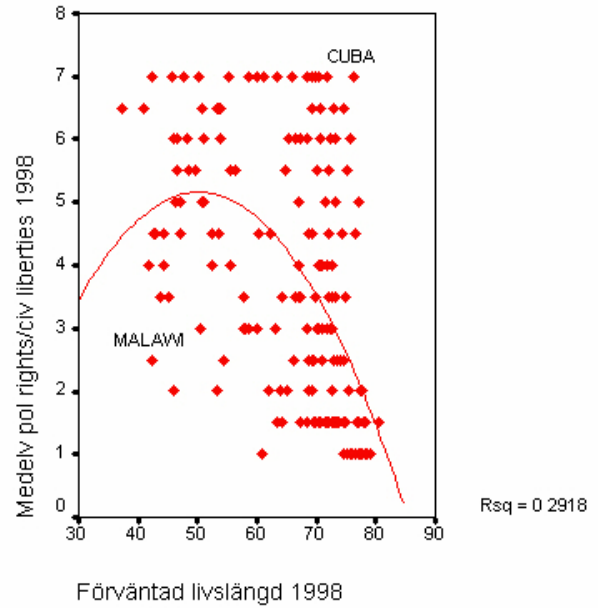

Fig. 4.15

4.2.6 Inkomst och demokrati

Dessa diagram visar sambandet mellan inkomst och demokrati. Skalan för inkomst mäter BNP per capita i PPP US\$ (för förklaring se s. 7 ovan).

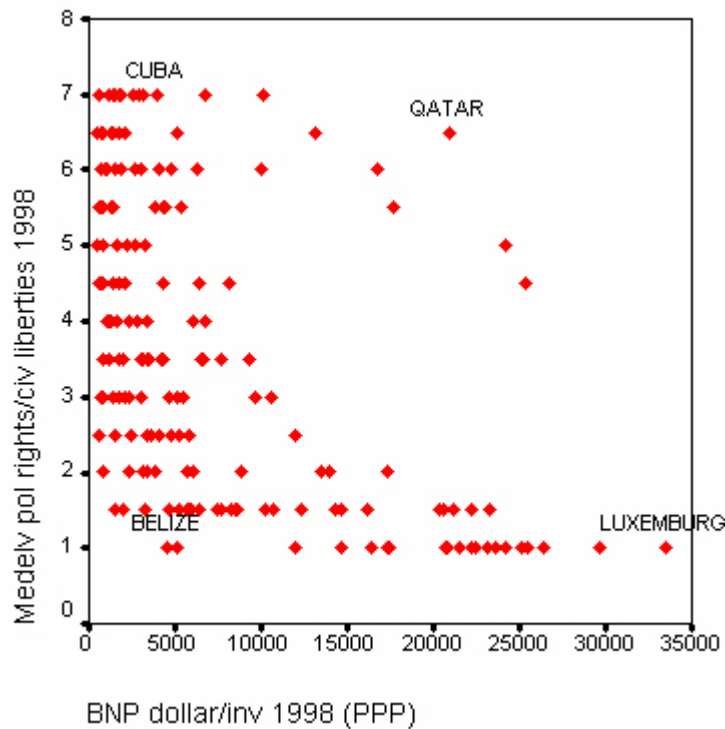

Fig. 4.16

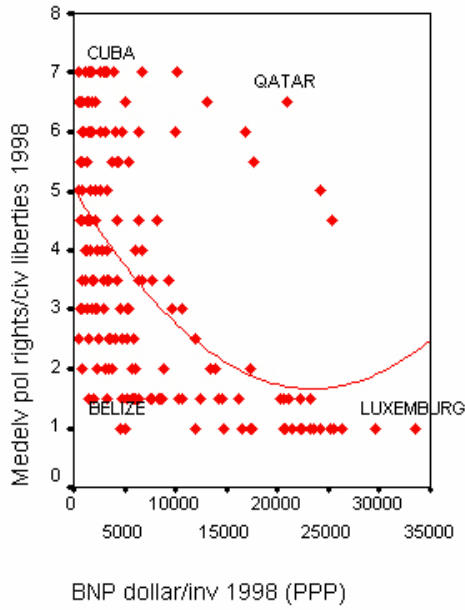

Fig. 4.17

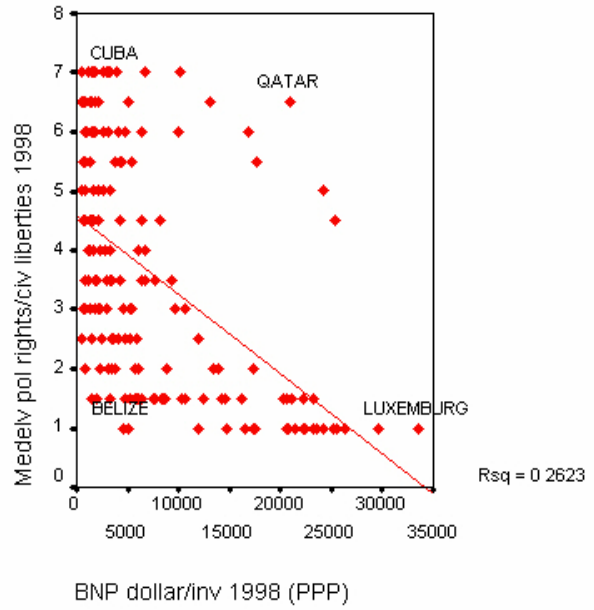

Fig. 4.18

4.3 Analys

Om man börjar med att titta på diagrammen från 2000 (Fig. 4.1-4.3), så ser sambandet inte särskilt starkt ut. Man kan urskilja ett slags "fält" (se Fig. 4.19) där man kan se ett svagt linjärt samband, men eftersom så pass många länder hamnar utanför fältet kan man inte direkt påstå att sambandet är så starkt som teorin förespråkar. Programmets uträkningar av det linjära och det icke linjära sambandet förklarar endast runt 27-35 % av fallen. Om man sedan går vidare och tittar på diagrammen från 1990 och 1980 (Fig. 4.4-4.9) ser sambandet mycket starkare ut och man kan ganska tydligt urskilja ett fält där relativt många fall passar in (se Fig. 4.20 och 4.21). Här förklaras ca 40-45 % av fallen för 1980 och ca 53-58 % av fallen för 1990.

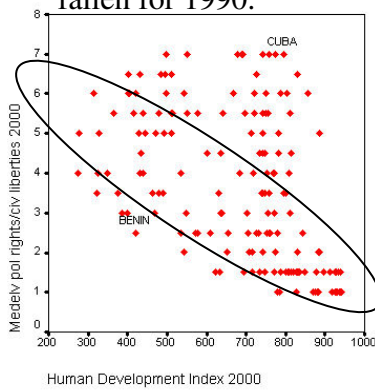

Fig. 4.19

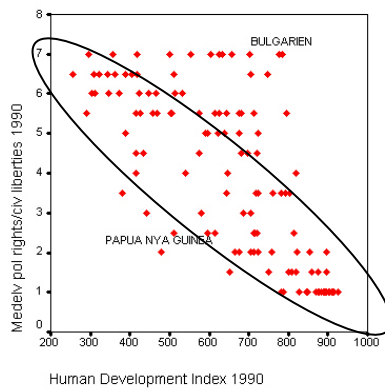

Fig. 4.20

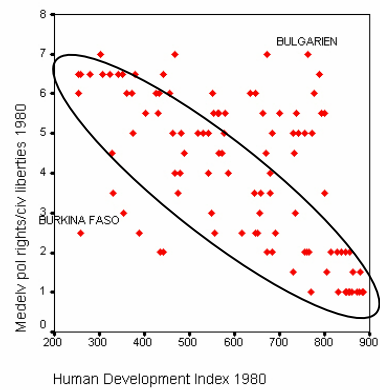

Fig. 4.21

Så vad är då förklaringen till att sambanden ser olika ut vid olika tidpunkter? Om teorin är sann borde sambandet vara ungefär lika tydligt oavsett när man mäter det. Ett svar kan vara att teorin helt enkelt inte stämmer. Att socioekonomisk utveckling alltså inte genererar mer demokrati. Ett annat svar kan ha med operationaliseringarna att göra. Både UNDP och Freedom House har ändrat metodologi för sina mätningar och eftersom färre fall kan förklaras för år 2000 än för år 1990 och 1980 kan det vara ett tecken på att definitionen av demokrati antingen är för snäv idag eller att den var för bred förr. Om det är så att definitionen är för snäv idag finns det kanske fortfarande hopp för teorin, men om det istället är så att definitionen var för bred förr innebär detta att teorin inte är sann och aldrig har varit det heller.

En annan möjlighet är att någon av faktorerna inom variabeln för socioekonomisk utveckling kanske inte förklarar demokrati alls. Om vi går tillbaka och tittar på diagrammen för hur läskunnighet, livslängd och ekonomi var för sig påverkar demokrati (Fig. 4.10-4.18) kan vi tydligt se att sambanden för läskunnighet och demokrati, samt för livslängd och demokrati är mycket svaga, medan sambandet för inkomst och demokrati följer ett tydligt mönster.

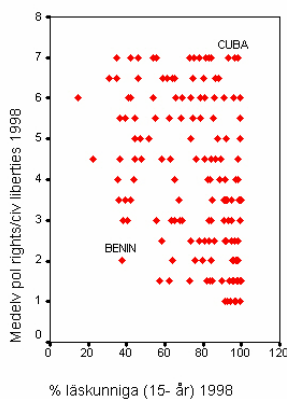

Fig. 4.22

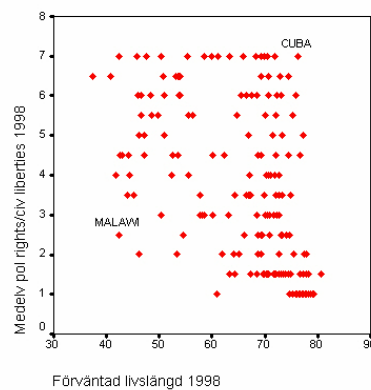

Fig. 4.23

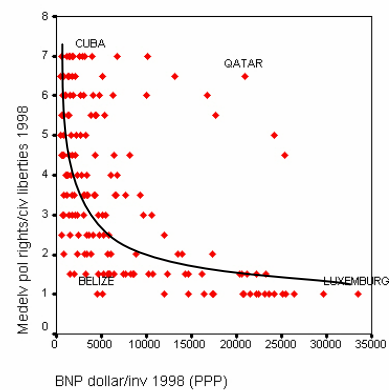

Fig. 4.24

Om man tittar på sambandet mellan inkomst och demokrati (Fig. 4.24) så ser man sambandet som Neubauer pratade om (se s. 11 ovan). Tyvärr har jag dock inte kunnat låta programmet rita detta i scatterploten då denna möjlighet inte fanns, så därför har jag inga exakta siffror på hur många fall just det sambandet täcker, men som det ser ut verkar de flesta fall passa. En förklaring till varför sambandet blev så svagt för socioekonomisk utveckling och demokrati för år 2000, då skulle i sådana fall kunna vara att läskunnighet och förväntad livslängd inte har någon effekt på demokrati och att det därmed är operationaliseringen av socioekonomisk utveckling det är fel på. Om jag hade mätt inkomst tillsammans med någon annan variabel, t.ex. urbanisering eller antal tidningar per tusen personer så hade resultatet kanske sett annorlunda ut.

Ännu en möjlighet som kanske hade gett ett annorlunda resultat skulle kunna ha varit att istället för att låta graden av demokrati styra så hade jag istället kunnat låta klassificeringen att styra. Det vill säga, istället för att använda mig av frihetsindexet

med skalan 1-7 hade jag istället kunnat klassificera länderna som demokratiska, delvis demokratiska och ej demokratiska enligt samma modell.

Efter att ha sett mina resultat och läst om andras resultat måste jag instämma med Przeworski och hans medarbetare (se s. 9 ovan). Jag tror inte att det finns ett kausalt samband mellan socioekonomisk utveckling och demokrati. Mina resultat bevisar i varje fall inte att det skulle finnas något kausalt samband då resultaten för det första varierar över tid, vilket de inte borde göra om teorin är allmängiltig och sann. Sedan tycker jag för det andra inte att operationaliseringarna är för snäva och att resultaten därmed bör ses som korrekta om man menar att operationaliseringarna också är det. Eftersom det finns avvikande fall som har låg socioekonomisk utveckling men som ändå är fungerande demokratier tyder detta även på att socioekonomisk utveckling inte heller är ett *nödvändigt* kriterium för demokrati. Att sambandet stämde bättre förr kan dessutom vara en ren tillfällighet. Det är dock väldigt svårt att kunna falsifiera eller verifiera teorin då man omöjligt kan bevisa att resultatet är just ett resultat av socioekonomisk utveckling som genererat demokrati och inte något annat. Dock tror jag att socioekonomisk utveckling kan *bidra* till en övergång till demokrati, samt hjälpa demokratiska stater att *förbli* demokratiska.

5 Kuba – ett avvikande fall

5.1 Bakgrund

Kuba var sist ut av de stora spanska kolonierna att bli självständig. Detta skedde efter det spanskamerikanska kriget, när Spanien lämnade ifrån sig kontrollen till USA. Därefter hade USA kontrollen över Kuba fram till 1902 då de gav Kuba sin självständighet, dock med vissa förbehåll, och den självständiga republiken Kuba utropades. Därefter följde en lång tid med auktoritära ledare och den mest välkända av dessa (innan Castro) är general Fulgencio Batista. Han valdes till president 1940, men blev sedan inte återvald och 1952 tog han makten igen genom en kupp tre månader innan valet skulle hållas. Missnöjet med Batista var stort och många motståndsgupper bildades, men de som fick Batista på fall var Fidel Castro och hans 26 Juli-rörelse i revolutionen 1959. Batista flydde fältet och Castro och hans anhängare tog över. Revolutionen genomfördes i demokratins namn, men trots detta höll Castro inte sitt löfte utan använde sig av militären för att befästa sin makt. 1961 deklarerade Castro Kuba en socialistisk stat och under de närmsta 30 åren hade han ett nära samarbetet med Sovjet. USA tyckte inte alls om riktningen Kuba var på väg i och upprättade därför ett embargo mot Kuba 1960 och bröt de diplomatiska relationerna 1961. Spänningarna växte sig sedan ännu starkare efter Kubakrisen 1962 då Sovjet placerade kärnvapen på Kuba (www.state.gov).

5.2 Kuba och demokrati

Demokratien på Kuba är enligt Freedom House obefintlig. Kubas frihetsindex är 7, vilket är det sämsta ett land kan ha, på både skalan om civila friheter och skalan om politiska rättigheter. Freedom House skriver i sin rapport om Kuba att kubanerna inte kan byta regering med demokratiska medel eftersom Castro har gjort Kuba till en enpartistat, där det Kubanska kommunistpartiet kontrollerar landet både nationellt och lokalt. De kommunistiska strukturerna institutionaliserades 1976 med den nya konstitutionen. Men Castro är ansvarig för alla nya institutioner som infördes i samband med konstitutionen, så institutionaliseringen spelar ingen större roll för demokratien. När kubanerna gick till val 2002 fanns det 609 kandidater som alla stöddes av regeringen och dessa tävlade om exakt samma antal platser. Någon fråga om politisk tävlan på Kuba är det alltså inte. Politisk organisering utanför partiet är dessutom förbjudet och politiskt oliktankande är straffbart. Pressen är

långt ifrån fri och de som inte är under statlig kontroll undertrycks ständigt av regeringen. Utländsk press måste hyra in reportrar från regeringen vilket innebär att anställningsmöjligheterna för självständiga reportrar är mycket begränsade.

Den exekutiva makten på Kuba är även den som kontrollerar den dömande makten. Det finns alltså ingen självständig domstol på Kuba, vilket innebär att eftersom Castro är ledare för den exekutiva makten så är han även ledare för den dömande makten och detta innebär i sin tur att precis allt vilar i Castros händer. Inte ens frihet att välja bostad, utbildning eller arbete existerar i någon högre grad, t.ex. är det straffbart att lämna landet utan tillstånd (www.freedomhouse.org).

5.3 Kuba och socioekonomisk utveckling

Kubas rankas som nummer 52 av 177 på UNDP:s Human Development index. Detta innebär att de räknas som högt socioekonomiskt utvecklade. Den förväntade livslängden är 76,7 år och andelen läskunniga (96,9) är bland de högsta i världen bland de länder som inte ingår i OECD-gruppen. Kuba har även det näst högsta antalet läkare per 100 000 personer, vilket är 596 stycken. Det land som ligger höst är Italien som har 607 läkare per 100 000 personer. Detta kan jämföras med Sverige som har 287 och USA som har 279. Dock är Kubas inkomster mycket låga. Deras BNP per capita PPP US\$ är endast 5259 och detta gör att de rankas som nummer 91 av 177 om man bara ser till inkomsterna. Kubas HDI-rank minus deras BNP-rank är 39, vilket är näst högst i världen och bara Tadzjikistan har högre. Detta innebär att Kubas inkomst inte alls motsvarar den inkomst de borde ha på den HDI-rank de ligger på (<http://hdr.undp.org>)

5.4 Analys

En möjlig förklaring till att Kuba inte har demokratiserats är moderniseringsteorin själv. Kuba har trots allt mycket låg inkomst i förhållande till resten av det som utgör HDI, dvs. utbildning och livslängd. Ett svar på frågan kan alltså vara att Kuba inte alls är ett avvikande fall. Någon som har pratat om detta är David Lerner och han menar att man måste se till den inbördes balansen i utvecklingen. Hans studie visade att det fanns stora skillnader i utvecklingen mellan olika indikatorer för socioekonomisk utveckling, speciellt mellan urbanisering och läskunnighet, där urbaniseringen ofta hade kommit betydligt längre än läskunnigheten. Lerner menar att denna obalans tenderade att bli cirkulär och att accelerera social oordning, både politiskt och ekonomiskt (Hadenius 1992 s. 82-83 samt Lerner 1958 s. 129-130).

Juan J. López menar att Kubas ickedemokrati inte alls beror på att deras inkomster är låga, utan menar att om Kubas inkomst skulle stiga skulle detta snarare stärka regimen än försvaga den. López hävdar att avsaknaden av demokrati på Kuba snarare beror på avsaknaden av massprotester. Detta i sin tur är ett resultat

av att människorna på Kuba känner sig hjälplösa. De tror inte att deras enskilda medverkan i opposition skulle vara ett effektivt sätt att uppnå förändring. För att kubanerna ska kunna känna att deras medverkan är viktig måste de veta att andra också medverkar och därför är kommunikationen på Kuba ytterst viktig. Eftersom oppositionens information inte når ut till kubanerna tror de att deras medverkan varken gör till eller från. Hade oppositionen haft resurser så de hade kunnat nå ut till kubanerna, hade dessa vetat om oppositionens aktiviteter och fått reda på vilka framgångar dessa har haft och därmed hade man kunnat skapa en känsla av politisk effektivitet hos medborgarna (López 2002 s. 60-61).

López menar även att USA:s embargo mot Kuba absolut inte får tas bort eftersom detta skulle stärka regimen. Castro håller hårt i den kubanska ekonomin och skulle inte tillåta en distribuering av inkomsterna till folket i vilket fall och därmed skulle regimen stärkas när Castro har mer pengar. López menar också att USA:s avsikt med embargot inte är att få Castro att byta riktning, för det kommer han aldrig att göra, utan att ytterligare försvaga regimen så att trycket underifrån till slut blir för stort och en övergång till demokrati påbörjas eller att softliners förhandlar fram en övergång (López 2002 s. 156-157). Om övergången sedan lyckas eller inte menar han beror på om regeringen kommer att göra som Kina gjorde i Tiananmen och demonstranterna massakreras, eller om de struntar i det. Om en massakrering sker eller om varken militär eller politisk polis tar demonstranternas parti kommer regimen troligtvis att bestå. Men om t.ex. militären ställer sig på folkets sida kan regimen störtas och en övergång till demokrati påbörjas (López 2002 s. 47-48).

Medan López menar att embargot bör upprätthållas för att en övergång ska kunna inträffa menar andra att embargot utgör ett hinder för just denna övergång. De menar att för det första har USA inte lyckats få bort andra diktatorer genom sina embargo och för det andra att Castro dessutom har mer stöd både på Kuba och i övriga världen än andra diktatorer har haft (Hakim 1996 s. 46). USA:s policy mot Kuba gör att Castro dessutom ständigt har en syndabock att skylla på när det gäller den dåliga ekonomin. Visserligen är det också så att embargot har försämrat Kubas ekonomi men Fidel kan även göra vissa offringar av ekonomin och hänvisa till hotet från USA. Dessutom står USA ensamma mot Kuba, då FN:s generalförsamling har fördömt embargot och det enda stöd de fick var från Israel och Rumänien (Domínguez 1993 s. 103-104).

Jag tror inte att Castro finns kvar pga. den dåliga ekonomin utan snarare, som López skriver, pga. bristande kommunikation och en för liten opposition. Eftersom Castro håller hårt i pengarna och inte tillåter folk att ha stora tillgångar, så kommer en ökad inkomst inte innebära att kubanerna skulle bli mer välbärgade och enligt Lipsets teori kräva demokrati eftersom att de har mer att förlora. Att släppa embargot skulle alltså inte hjälpa kubanerna överhuvudtaget. Dock finns det risker med embargot och dessa är att övergången inte blir någon övergång utan istället en ny revolution där onödigt blod kommer att spillas. Men detta kan avhjälpas om man, som López skriver, hjälper oppositionen ekonomiskt så att de kan nå ut till folket och skapa känslan av politisk effektivitet som behövs för att skapa stora massdemonstrationer (López 2002 s. 108-109).

6 Avslutning

Hur sambandet mellan socioekonomisk utveckling och demokrati egentligen *är*, är väldigt svårt att säga. Det är mycket svårt, för att nästan säga omöjligt, att lyckas bevisa att variabeln X leder till variabeln Y, eller att ens bevisa att X *bidrar* till Y. Vad man kan göra är att komma med mer eller mindre kvalificerade gissningar som verkar mer eller mindre trovärdiga. Efter att ha genomfört min uppsats är jag inte längre säker på att socioekonomisk utveckling leder till demokrati, som jag var från början. Det är för mycket som inte stämmer för att sambandet ska kunna vara deterministiskt och kausalt. Det finns för många avvikande fall och det faktum att sambandet inte heller ser likadant ut i mätningar vid olika tidpunkter talar också för att teorin inte är särskilt trovärdig när det gäller det kausala sambandet. Däremot kan det mycket väl vara så att teorin stämmer om man, istället för att tala om ett deterministiskt kausalt samband, talar om ett samband där man menar att socioekonomisk utveckling ger demokratin en skjuts på vägen. Man kan även tala om att socioekonomisk utveckling hjälper demokratiska länder att förbli demokratiska. Dock går inte heller detta att *bevisa*, utan jag kan bara göra en kvalificerad gissning.

När det gäller fallstudien så anser jag att Kuba ett levande bevis på att det inte behöver spela någon roll hur hög socioekonomisk utveckling ett land har. Visserligen har Kuba inte högt BNP så Lipsets teori om den växande medelklassen kan inte appliceras på Kuba. Men Kuba har mycket ett högt utbildningsindex och då borde detta ändå skapa demokrati eftersom utbildade människor enligt moderniseringsteorin har mer demokratiska värderingar och inte är särskilt mottagliga för extremism. Jag tror visserligen att kubanerna har demokratiska värderingar, men det krävs mer än så för att ett land ska bli demokratiskt. Ett förtryckt folk kan inte bara ställa sig upp och kräva demokrati hur som helst. Det är inte Kubas dåliga ekonomi som har gjort att Kuba har förblivit odemokratiskt utan snarare Castro och hans anhängares förtryck gentemot oppositionen. Missnöjet med regimen är stort, men den reella oppositionen är liten, tack vare Castros förtryck. En liten opposition kan inte skapa demokrati hur utbildade de än är utan det krävs i Kubas fall stora massprotester för att en övergång till demokrati ska ta fart. För att massprotester överhuvudtaget ska kunna genomföras krävs att oberoende kommunikationskällor når ut till folket så att de känner att deras medverkan betyder något, att det faktiskt *går* att förändra.

Om moderniseringsteorin är förlegad eller inte går som sagt inte att svara på så enkelt, men min uppfattning efter att ha genomfört uppsatsen är att den är det. I vilket fall kan man inte tala om några egentliga bevis för teorin då det som sagt finns för många brister i både mina resultat och de tidigare resultaten av moderniseringsteoretikerna. Det rätta svaret kan jag alltså inte erbjuda, men väl en kvalificerad gissning.

7 Referenser

7.1 Böcker

- Doorenspleet, Renske, 2002. "Development, class and democracy: is there a relationship?" s. 48-64 i Elgström Ole – Hyden, Goran (red.), 2002. *Development and Democracy*. London: Routledge
- Hadenius, Axel, 1992. *Democracy and Development*. Cambridge: Cambridge University Press
- Landman, Todd, 2003. *Issues and Methods in Comparative Politics*. London: Routledge
- Lerner, Daniel, 1958. "The Passing of Traditional Society", s. 119-133 i Roberts, J. Timmons – Hite, Amy (red.), 2000. *From Modernization to Globalization*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Lipset, Seymour M., 1981. *Political Man*. Baltimore: The John Hopkins University Press
- López, Juan J., 2002. *Democracy Delayed*. Baltimore: The John Hopkins University Press
- Przeworski, Adam – Alvarez, Michael E. – Cheibub, José Antonio – Limongi, Fernando, 2000. *Democracy and Development*. Cambridge: Cambridge University Press
- Vanhanen, Tatu, 1990. *The Process of Democratization*. New York: Crane Russak

7.2 Artiklar

- Arat, Zehra F., 1988. "Democracy and Economic Development: Modernization Theory Revisited", *Comparative Politics* 21, s. 21-36.
- Deutsch, Karl W., 1961. "Social Mobilization and Political Development", *The American Political Science Review* 55, s. 493-514.
- Domínguez, Jorge I., 1993. "The Secrets of Castro's Staying Power", *Foreign Affairs* 72, s. 97-107.
- Hakim, Peter, 1996. "U.S. Policy Toward Cuba", *The Brookings Review* 14, s. 46.
- Jackman, Robert W., 1973. "On the Relation of Economic Development to Democratic Performance", *American Journal of Political Science* 17, s. 611-621.

Lipset, Seymour M., 1959. "Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy", *The American Political Science Review* 53, s. 69-105.

Neubauer, Deane E., 1967. "Some Conditions of Democracy", *The American Political Science Review* 61, s. 1002-1009

7.3 Internet

<http://www.freedomhouse.org>,

<http://www.freedomhouse.org/research/freeworld/2004/methodology.htm>,

<http://www.freedomhouse.org/research/freeworld/2004/countryratings/cuba.htm>,

<http://hdr.undp.org>,

http://hdr.undp.org/reports/global/2004/pdf/hdr04_complete.pdf,

http://hdr.undp.org/statistics/data/cty/cty_f_CUB.html,

http://hdr.undp.org/docs/statistics/indices/HDI_methodology.pdf,

http://hdr.undp.org/docs/statistics/indices/HDI_methodology.pdf

<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2886.htm#history>